

Lengyel út 2025

Testvérvárosokban – Lubaczów, Cieszanow és környéke

Utazás

Odautunk eleje remekül sikerült. Még meg is mozgathatták az üléstől elgémberedett tagjaikat, akik akarták. Aztán jöttek a különböző, piros színt mutató lámpák, így az odaút vége kissé hosszabbra sikerült a vártnál. Vissza már kicsit komplikáltabban jöttünk, az adminisztráció és a benzinkút személyzete Szlovákiában okozott némi bonyodalmat. Végül szerencsére csak a tervezett időhöz képest okozott késést, de mindenki épségben hazaért. Aztán meg később ez ilyen eseteket boldogan elevenítjük fel...

Fatemplomok:

Bár a történelmi határok miatt Ukrajnában láthatnánk a legtöbb réges-régi fatemplomot, azért akadt az idén is az utunkban néhány. Mindnek érdekes, egyéni története van. Amit Haczów-ban láttunk, egyike annak a hat fatemplomnak, amelyek 2003 óta szerepelnek az UNESCO világörökségi listáján. Úgy tartják, hogy a haczówi templom Európa legnagyobb gótikus fatemploma. Belül értékes, 1494-ből származó falfestmények láthatók. Nekem itt Szent Kristóf ábrázolása tetszett, - aki átgázolva a folyón a vállán segíti át a kisgyermeket, akinek mind nehezebb súlya, és akiről kiderült, hogy maga Krisztus, aki az egész világ terhét cipeli. Nem igazán ismertem a hozzá fűződő legendát, de az köztudott, hogy Szent Kristóf az utasok, vándorok, hajósok védőszentje, és akinek képét ma is sok autós és motoros magával hordja.

Hasonlóan a világörökség része a Raduzi fatemplom is. Udvarában 3 sírhely emlékeztetett a régi időkre, köztük a tragikus sorsú kékszemű, szőke asszonyra, aki több évtizednyi tatár rabság után térhetett vissza a szülőhelyére.

Háborúk

Ewa, Klári és Lajos útjaink során sokszor emlékeztetett arra, hogy nem csak a magyar történelemnek vannak „zivataros évszázadai”. A magam részéről – és gondolom, nem vagyok egyedül ezzel – rengeteget tanultam történelemből ez alatt a néhány nap alatt. Iszonyú, a tankönyvek lapjain soha fel nem lelhető történetekkel szembesültünk, elképzelhetetlen borzalmakat ismertünk meg. Przemysl-i Werner erődnél például tárgyiasultak a katonák viszontagságai: láttuk a berendezett végtelenül egyszerű fekvőhelyüket, az orvosi szobát, a parancsnoki irodát. Képet kaptunk arról, hogy hogyan működhetett a konyha, és hogy milyen gyenge lehetett a fűtés a hidegebb időszakokban. Magát az erődöt 1854-ben hozták létre, és megtudtuk azt is, hogy az első világháború idején 137.000 katona szolgált itt.

A város neve a magyaroknak szinte kimondhatatlan, de ma is a hősiesség szimbóluma. (Erre a a budapesti Margit híd budai oldalán látható oroszlános szobor emlékeztet. A hős védőket szimbolizáló üvöltő oroszlán egy fasáncra támaszkodik, mellső lábánál ágyúcső

és zászló fekszik. A lábazat középső részén az aranszínű Przemyśl név messzire ellátszik.)

Emlékművek

A történelmi leckék közben egy cseppet sem lehetett csodálkozni azon, hogy rengeteg emlékművel találkoztunk az utunk során. Sokat szenvedett nép a lengyel is, hőseikre, katonáikra számtalan helyen emlékeznek meg. Különösen igaz ez a keleti határszálen, ahol még a földdel egyenlővé tett falut is jelzi az ott felállított kereszt. Az emlékezés koszorúit elhelyeztük több helyen is: jellemzően a Szabadság emlékműnél, és a Monarchia katonáinak a sírjánál. Ez utóbbinál Hegedűs Imre útitársunk megemlékezett Nagypjáról is, aki azt I. világháborúban itt szolgált. Csoportképünk a Tatár dombon készült, ahol hatalmas fémkereszt és Krisztus szobor tövében néztünk le a városra.

Emberek

A tárgyaknál, templomoknál, és az emlékműveknél is sokatmondóbbak az emberi sorsokkal való ismerkedés. Érd és Diósd testvérvárosai voltak utazásunk állomásai, és a település(ek) megjelent képviselőit nagy szeretettel fogadták útitársaink. A barátságos fogadtatás kölcsönös volt: lengyel barátaink örömmel jöttek el a találkozóra, a közös koccintás és a dalolás mindent elmondott az emberi és testvérvárosi kapcsolatokról.

Szent II. János Pál pápa emlékével mindenütt találkozhatunk. Képek, szobrok emlékeztetnek a lengyel pápára, aki mély nyomot hagyott példájával az emberekben, és nem csak a honfitársaiban. Amikor először járt pápaként a szülőföldjén, akkor első útja Lubaczowba vezetett. Sokan akkor ezt nem is értették, pedig kiderült, hogy régi barátság fűzte az 2020-ban elhunyt Marian Jaworski bíboroshoz. Szent II. János Pál pápa kebelbarátja volt, akit mind püspöki mind pápai szolgálatában hűségesen támogatott. Ő volt az, aki a haldokló pápának feladta a betegek kenetét. Nyilván nem véletlen, hogy pápa személyes tárgyaiból is láthattunk néhányat a városi múzeumban.

A boldoggá avatásra váró 7 gyermekes család története példátlan esemény a Katolikus Egyházban. Nem kevésbé ritka, hogy egy magzatot is a boldogok sorába emelnek, akinek a születése édesanyja haláltusája során indult be. Hogy ki és mikor jelentette fel a zsidókat bűjtató Ulma családot, az rejtély, feltételezik, hogy az asszony által vásárolt nagyobb mennyiségű élelmiszer utalt arra, hogy otthonukban nem csak családtagok lehetnek, hanem embereket bűjtatnak. A házaspárt a gyermekek szeme láttára lötték le, akik ugyanarra a sorsra jutottak, mint a szüleik.

Horyniec híres a gyógyulni vágyókat befogadó szanatóriumáról. Sok beteg megfordul itt, a környezeten kívül a kiváló szakembergárda is segíti a gyógyulást. A főorvos fiatal, tehetséges vezető, aki az előző munkahelye után a szanatóriumot is rendbe tette.

Olyannyira, hogy amikor megpályázta a polgármesteri széket, a beosztottai összefogva a betegekkel megbeszélték, hogy nem szavaznak rá: maradjon csak velük, végezze a munkáját tovább itt, főorvosként. Ritkán hallható történt.

Visszautazásunk napján Przeworskban még meglátogattuk azt a gótikus templomot, ahol egy fiatal, kétméteres, kedves vikárius kalauzolt bennünket. Őszintén irigylem a lengyeleket ezekért a derűs, fiatal egyházi szolgákért.

Kertek

Harsogott a május. Már tavalyi utunk során is megemlítettem, hogy milyen gyönyörű parkok és kertek mellett mentünk el, nem beszélve a sűrűn zöldellő erdőkről. Idei megfigyelés, hogy a kertek díszítésére a zöld gyeppel mellé jellemzően nem egynyári virágokat, hanem a különböző színű levelekben pompázó, különleges alakúra formált bokrok, cserjék ékeskedtek. Elhanyagolt, gazos kerteket sehol nem láttunk. Követésre méltó példa az a közpark is a város közepén, ahol az esővíz fontos szerepet kap: a föld alá vezetve gondoskodik majd a víz utánpótlásáról.

Ellátás

Kiváló ellátást kaptunk. A Lubaczow-i a Dino hotel igazán kitett magáért. Egyszerű, de kényelmes szobákkal, tiszta, üde zöld környezettel várt bennünket. Minden vacsorát számunkra ismeretlen levesekkel kezdtük. A forró, kissé savanykás autentikus lengyel ételek a legkényesebb ízlést is kielégítették. Prima salátákat kaptunk a második fogáshoz, az elmaradhatatlan zöld kaporral megszórt főtt krumpli mellé. Reggelente pedig bőséges svédasztal várt bennünket.

Ewa gondoskodott arról, hogy megkóstolhassuk a híres „zsureket” is.

A zsurek (żurek) egy hagyományos lengyel savanykás leves, amelyet rozsliszt erjesztésével készült alaplével készítene. Jellegzetes, savanykás íze van, amit a fermentált rozsliszt ad. Ez az étel általában gazdag és laktató, különféle füstölt hússal, fehérkolbásszal, tojással és néha zöldségekkel készítik. A receptet megtaláljátok a Nosaltyn:

<https://www.nosalty.hu/.../zsurek-zurek-lengyel-kovaszos...>

Ami ebből a leírásból kimaradt

...a teljesség igénye nélkül: a Krasieczyn-i kastély, a szimbolikus jelentésű bástyaival, a megmaradt egyetlen befalazott szobájával, a Werner erőd részletei és a dómvadak, a kristályból készült tárgyak, Szejka és a kutyája, a huszárok a lovaikkal. Nem említettem a nyelvi félreértéseket, Jézus sírjának és a Torinói lepelnek a másolatait, az ikonokat, a barokk művészet mindenhol fellelhető nyomait, a temetőkből összegyűjtött kereszteket és szobrokat, a hét gyereket vesztett asszony tragikus történetét, az ukrán határ közelségét, a többféle - katolikus, görögkatolikus és zsidó - vallás találkozását és emlékeit, a népek keveredését, a sajtokat és a tejkeveréket (sajnos a csokis aszalt szilva elfogyott, az áfonyának meg még nem volt itt a szezonja) ... és nyilván sok egyéb dolgot, amire én nem, de más lehet, hogy felkapta a fejét. Ezért is szubjektív ez a beszámoló.

...és ami nem maradhat ki

Elsősorban a köszönet Klárinak, Ewanak, Lajosnak a kiváló szervezésért, a rengeteg információért, külön köszönet a lengyel idegenvezetésért Barbarának és a többieknek, Ewanak a tolmácsolásért, az útitársaknak a kellemes társaságért - és az öröméért, hogy találkozhattam az egyesület tagjaival -, Ildikónak, Zsófinak és Évának a beszámolókéért és a remek fotókért, Jánosnak a szakszerű vezetésért (aztán azért is, hogy nagyon udvariasan elnézést kért, hogy rám szólt, amikor ki akartam tépni a buszból a mikrofont), a lovagias férfiaknak, akik segítettek fel-és leszállni, és a csomagokat cipelni.

No, és persze szokás szerint köszönjük az Jóistennek, hogy bár itt fáj, ott fáj, amott fáj, van erőnk és energiánk még útnak indulni, akkor is, ha már homályosabban látunk, és kicsit nehezebben halljuk meg a szavakat.

Végvári Györgyi